

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

»V edinosti je moč«.

»EDINOST« izhaja 2 krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vse leto je 6 gid., za polu leta 3 gid., za četrt leta 1 gid. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v trafikah v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 6 kr. — Naročnine, reklamacije in inserate prejema »Upravištvo« via Zenta 5.

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu »via Torrente« Tip. Huala; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razne vrste naznanih in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Cesarjevo popotovanje.

Program cesarjevega popotovanja se je nekoliko preduragal. Cesar se namreč odpelje iz Pulja 17. septembra ob 1. uri zjutraj na ladji »Miramar« in pride ob 7. uri zjutraj v Miramar. Ob 8^{1/2} bo sveta maša. Ob 9^{1/2}, odpotujejo cesar s cesarico in nastolnik Rudolf s cesarjevo po železnici v Trst, kamor dospé ob 9^{1/2}, ter jih tu sprejmo načelniki gosposk. Ob 11. uri obiščejo najvišje osebe razstavo. Popoldne ob dveh se bodo najvišje gospodi poklanjali dvorni dostojanstveniki, častniki, duhovščina, gosposke itd. Zvečer ob 7^{1/2} bo serenada. Potem bodo cesar, cesarica in predstolnik s cesarjevo ogledali svečavo v luki. V ponedeljek 18. septembra ob 7. uri zjutraj bo cesar ogledal vojake, ob 8. uri dajal avdienco, ob 9. uri se spusti v morje ladja »Medusa«, potem najvišja gospoda obišče novo luko in skladišča. Ob 8. uri zvečer bo glediščna predstava paré v »Politeamie«. 19. dopoldne zopet obiščejo razstavo. Ob dveh popoldne bo obed. Ob 4. popoldne obiščejo ljudsko veselico »pri Lovcu«. zvečer ob 8. uri pa Trst zapusté.

V Pulji se delajo velike priprave za sprejem presvitlega cesarja. Prekrasni cesarjev čoln se je uže izročil ladji »Novara«, da se mornarji vadijo v veslanji. Nobenemu višjih častnikov ni dovoljen odpust in luki admiral vitez Pokorny je moral odpust okrajšati ter se v Pulj vrniti.

Tudi v bosniškem oddelku tržaške razstave se delajo velike priprave za sprejem cesarja, pri posameznih grupah bodo stale krasne deklice v bosniške opravi, pri vnosu pa deputacije, katere pošljejo vse bosniške občine, da se cesarju poklonijo.

S Kanalskega nam pišejo: Za cesarjev prihod se delajo po vsej soški dolini velikanske priprave. — Tudi Kanal noče zaostati za drugimi občinami; trg bo ves v zastavah in veliki vodnjak na glavnem trgu bode ves umetno okrašen. Čudno pa se nam zdi le to, da mej tem, ko je tolminsko županstvo priporočalo, naj ljudje izobešajo narodne in cesarske zastave, naši prvaki v prevelikem znoju prepovedujejo v Kanalu narodno zastavo in ukazujejo samo belo-rudeče in črno-rumene. Ker pa mi Kanalai vemo, da našega presvitlega cesarja tudi slovenska zastava ne bóde v oči, za kar imamo vse polno dokazov, bomo pa mi zasebniki v Kanalu, v Plaveh in drugod izobešali, k ljubju prepovedi prvakov, povsod cesarske, zraven pa tudi slovenske zastave, kakor je to naravno. Saj tudi naša ljubezen do cesarja je naravna in ni treba, da bi bila tako otežljivo prisiljena. Vse, kar je naravno, gotovo je tudi boljše in lepše tudi dopada najvišim osobam. Le Potemkinov ne posnemajmo.

Podlistek.

Trst in okolica.

(Zgodovinske črtice, piše M. Skalovič.)

(Dalje.)

Za povzdigo trgovinstva je i cesar Ferdinand II. mnogo skrbel; popravila se je in utrdila tržaška luka (mandracchio) l. 1620, in ponovila zveza z Napolitanskim kraljestvom, kder so bili tržaški konzuli (poročniki). Bili so v Trstu tačas bogati trgovci, kakor n. p. rodbina Petačev, kojih jeden, Benvenuto, je l. 1617 sam dal stesati vojno ladjo in je Benečanom nagajal; istemu Benvenuto je prodal cesar Ferdinand I. 1622 grajščine Sacrsko (Strmec), Novigrad (Castelnuovo) in Završnek (Schwarzenegg), ter ga imenoval barona in pozneje l. 1623 grofa rimsko nemškega kraljestva. Drugi znameniti mož one dobe je bil tržaški škof Rinald Skrljic (Scarlichius), rojen v Gradcu (vsakakor od slovenskih roditeljev), učitelj poznejšega cesarja Ferdinanda III., potem frančiškan, pa izstopi iz samostana, ko ga Ferdinand II. imenuje pazinskega prošta. Bil je tajni svetnik cesarjenja Matiji in Ferdinandu II., poglavar štajerske vojvodine, na to škof tržaški od l. 1631—1630. Pozneje pokneženi škof ljubljanski od l. 1640. Kakor Valvazor poroča, ni mogel škof Skrljic črke r izrekati, zato

*) Poslednji grof Petač Aldem je umrl v Sežani l. 1817. Nagrobni kamen sredi sežanske župnijske cerkve se je vlni pokrnil, da se napis ne zbríše. Znamenite listine (arhiv) grofov Petačev je hranil do predlanskega (1880) dedič posestnik D. v Sežani, a ko je umrl, prodal je sin v štacuno kot staro šaro vse one listine; pisatelj teh črtic je otel po naključju še 5 kil. onih listin.

Dalmatinski deželni odbor pošlje v Trst posebno poslanstvo, da se tu pokloni cesarju in kralju v imenu kraljevine Dalmacije.

V značajnosti je naše spasenje.

(Konec.)

Politične razmere v Trstu so znane vsemu svetu. Mi nočemo govoriti o Iredentih; tam se nahajajo nekovi značajji z ozirom na prvo znamenje značajnosti, da vedo kaj hočejo in da za tem z vsilo težé. A na takozvanej patrijotične strani nemamo mož, ali jih imamo zgolj malo. Patrijot B. se željno frakovo luknjo hoče biti velik diplomat ter se navadno spreha za L., hudim irredentajem, meneč, da je treba prižigati eno luč Gospodu, a drugo tudi hudiču. Patrijot V. je zopet v zadregi, kadarkoli je treba glasovati za kako stvar, ki ni popolnoma laška, patrijot L. je zopet na posodo, ker so ga z obečanjem saj tako daleč preprosili, da je mlačen patrijot, in tako imaš teh fabrikatov vsake vrste in barve; le odločnih, odkritosrdnih patrijotov, takih, ki vedo kaj hočejo (razen denarja, ker denar hočejo vsi, razen tistih imovitih in manj duhovitih, ki se zadovoljujejo tudi s kako ničemurnostjo) v političnem smislu in gredo naravnost proti temu cilju, takih značajnih patrijotov moreš v Trstu naštetl na prste ene roke.

Je uže res, da Trst je trgovsko mesto; a to ni res, da trgovec ne sme imeti nobenega političnega načela, da mora trgovec biti čisto indiferent za razvitek svoje domovine in da sploh ne sme imeti nobenega značaja; ampak da mora sukati plašč po vetru. Ta nemorala pa se tukaj celo ima in šteje za neko vzvišeno lastnost, česar je gotovo kriv pretiran materijalizem. A prav ta veterjaška načela, ti patrijoti brez prave srčnosti in pravega cilja, ti sebičneži so dovedli Trst dotle, da se je protipatrijoteske dobro organizirane stranki posrečilo, potisniti v kot te takozvane patrijote in da je zdaj treba zopet organizirati neko novo politično društvo, ki pa nič ne opravi, ako ne bóde na čelu tega društva saj nekoliko čisto značajnih in odločnih mož.

Vidimo torej iz tega, da je Trst tako daleč prišel in da pride še dalje v zmešnjavah ne samo zaradi slabe sisteme, temuč tudi zaradi pomanjkanja značajnih in odločnih mož na strani takozvanih patrijotov. Na neko bažo ljudi se in politični ni zanašati, — pa je vse zastojni, in zato mislimo, da organizacija nove patrijotične stranke še zdaj ni v pravih rokah, ker odločnosti bo manjkalo.

Tudi nekateri listi, kateri imajo podpirati to stranko, niso v pravih rokah; čuden je princip, da je

je brez ove črke cel nagovor izdelal, kadar koli mu je bilo s cesarjem kaj govoriti. Njemu na čast, kakor tudi prejšnjima škofoma Eneju Silviu Picco lomini (1447), Andreju Repiču (1565), postavili so l. 1882 doprsne kipe iz bronu ulite na pročelju stolne cerkve sv. Justa. Zvonik sv. Justa se je bil unel, ko je l. 1634 vanj tresčilo, pa so ogenj pogasili z vodo in z vinom. Škof Skrljic je povzdignol Opčine v župnijo (faro), ki je pa takrat obsegala tudi sv. Križ in Kontovej in Grljan (Grignano). Tu je prepustil škof prejšnjo cerkev sv. Kocijana, potem pa Marije D. imenovano, kamor so tudi s Krasa na božjo pot hodili, frančiškonom minoritom l. 1636. Isti škof blagoslovi l. 1627 temeljni kamen prelope tržaške jezuitske cerkve. Porodil se je onega istega leta Tržačan Janez Marija (Miče) Manarutta, pozneje karmelitar in tržaški zgodovinar P. Ireneo della Croce. — in l. 1627 se ustanovi v Trstu prva tiskarnica. Cesar Ferdinand je podpiral učenjaško društvo »Ricovrati«, od katere pa ni ostalo potomcem drugoga, nego golo ime.

Venecija se je še vedno smatrala kot pomorska kraljica, ter je to svojo prednost pokazala celo o poroki španske kraljice Marije s Ferdinandom II. (l. 1631.) Ko je ona na španskej ladji prijadrala do Jakina (Ancona) in hotela pot nadaljevati v Trst, ne dopusti jej tega benečanska vlada, češ, samo Benečani smejo dopuščati vožnjo tujim ladjam po jadranskem morju. Šest in dvajset beneških ladij pod poveljništvom Antona Pisani-ja jo spremi do Trsta, kder stopi na suho (kopno) v 27. dan januarja. Ferdinand III. je vladal od l. 1637—1657. Za njegovega vladanja se ustanovi v Trstu zastavjalnica (Monte di Pietà), dva semnja v tednu (v sredo in soboto), in dva poveča letna semnja (1641), a bile so onih let i mnoge nezdode.

treba pri listih ljudi, ki so ostali rogači ter so mazani z vsemi »žavbami«. — Baš to je slab princip in bi ga morala vlada zatirati, ker z neko vrsto listov se le kviri pravnost in pospešuje neznačajnost. Mož, ki je služil dobro ustavovercem, naj služi dobro tudi federalistom — to ni princip in to se pravi, ne meniti se za značajnost, a vsaka politična stranka mora propasti, ako se ne opira na značajne, za idejo stranke navdušene ljudi. — Baš zaradi tega tudi v Trstu ne dospemo tako hitro do kaceva cilja. Na Českem je narodna stranka imela in ima dosti značajnih mož; zatorej pa so Čehi k ljubju kakej napaki od strani njih vodjev, k ljubju terorizmu od strani ustavovercev in k ljubju mržnji do njih v visokih krogih, vendar prišli do tega, da so denes v Avstriji skoro bi rekli najmerodajniši narod, in če še niso, pa postanejo.

A vse to je prouzročila značajnost njih voditeljev. Tudi na Hrvaškem vidimo, kako se zdaj čisti značajji. Čisti značajji so se nam pokazali mej Slovani, in vedno boljše bóde v tem obziru, kolikor bolj nam narasta prava inteligencija, odgojena po pravih filozofskih načelih, katera so Slovani skoro primorani gojiti, uže zaradi tega, ker so po namerah in ciljih današnjih svetovnih učenjakov nemških in romanskih nekoliko prezirani in v kot stavljeni. — Najboljši značajji pa ne rastejo mej cveticami, ampak mej trnjem, to je stara, in Kristus sam je proglasil to resnico.

Da bi špeciálno mi Slovenci imeli značajev v velikem številu, saj jih najbolj potrebujemo! Mi imamo namreč kakor spredne straže Avstrije in Slovanov biti najhujše borbe proti različnim sovražom, narodim smo, ki se še le vzdiguje iz tisočletne sužnosti, katera je zadržala in zatirala razvoj našega jezika, kmetijstva, obrtnije in trgovstva, ker še ni 100 let tega, odkar ni smel zapustiti podložni svoje vasi brez dovolitve grajščaka. Se le pozneje se je zljajšal stan, in od l. 1848 naprej smo začeli zamudo nekoliko popravljati. Narodim smo, ki imamo hudih nasprotnikov na meji, ki nam zavidajo vsak napredek in bi nas radi vtopili v svojej kulturi. Največje hudo pa imamo celó v domačih deželah in v lastnem tabru, kder je mnogo puhlega. Za Boga, kedo nam more v takih silah pomagati, kedo nas more oteti zaničevanju, krivici in propadu, kedo nam more pridobiti veljavo, če ne povsod velespoštovani čisti značajji, možje železne volje?

Možje slovenski vseh stanov, poskusite torej prisvojiti ali ohraniti si vse tri lastnosti čistega značaja. Natoga je vzvišena in truda vredna, ker tukaj gre za obstoj in srečo naroda. Prilik skazovati se je dovolj vsak dan, v družini, občini, v zborih, a skušnjav je dandenes žalibog dosti preveč. Starec se

L. 1645 je nastal hud »šijon« in morje je stopilo daleč po mestu čez bregove. prejšnje leto velika suša in povrh še požrešne kobilice, ki so vso zelenjad do bilke pojedle. L. 1650 strahovita lakota in draginja, da je star pšenice veljal 60 lir; l. 1655 cerkev Matere B. primorske do tal pogori, pa jo zopet dozidajo do l. 1658 in škof A. Marenzi jo posveti. Nastopnik Ferdinandov Leopold I. (1657 do 1705) pride l. 1660 v Trst iz Gorice. Prelepo in slovesno ga sprejmejo Tržačani, podavši mu na srebrnem krožniku ključé mestnih vrat. Leopold potrdi Tržačanom njih prepravice in statute in še mnogo stori, da bi povzdignol trgovstvo; zato mu hvaležni Tržačani postavijo spomenik na steburu kamenitem njegov broneni kip, ki se še dan denes vidi na borsnem trgu (piazza della Borsa).

Iz Trsta vrnivši se obišče cesar Leopold Lipico, c. k. konjušnico (kobiljak, žrebčarijo), kojo je bil l. 1580 nadvojvoda Karol kupil od tržaškega škofa Nikole Koreta (Coret) Pred tremi leti se je slovesno obhajala tristoletnica kobiljaka lipenskega. Na glavnih vratih žrebčarije pa je pisano: »Leopoldo I. pio orbis Caesare imperante, Josepho inimicos debelante«, (»ko je Leopold I. pobožni svet vladal in Josip sovražnike premagal — bil je kobiljak postavljen«). Mej določbami lipenskega zavoda l. 1658 stoji: »Kapelan naj vsako nedeljo in praznik bere sv. mašo v Lipenskej kapeli ter razlaga evangelije v slovenskem jeziku hlapcem in čuvajem.« (Gl. »Edinost« l. 1830 št. 22.) Nastopnik Leopoldov cesar Josip I. je z odloko 8. okt. 1710 zapovedal, da mora duhovnik, ki je prej iz Trsta prihajal, stalno v Lipici bivati.

(Dalje prihodnjč.)

malokedaj poboljša, on drži na staro prirojeno mu neodločno finfarsko postopanje, a toliko bolj se more truditi naša mladina, posebno pa naši dijaki raznih, v prvej vrsti pa visokih šol, da si pridobé, in da se urijo uže zgodaj v teh težavnih, nam prepotrebni krepostih, brez katerih ni spasa našemu narodu, ako pomislimo, kako teška naloga ga še čaka do popolne njegove varnosti.

Na znanstvenem polju delati je res lepo in dobro, toda vse znanosti brez blažene značajnosti morejo biti pogubne dotičnim in narodu. Eno samo ime iz stare zgodovine nam je tema dokaz, to ime je zedinjeno z največjo nesrečo in propadom slavni Atenčanov — to ime, kdo ga ne zna? je: Alcibiades, ki je bil največji talent, moč poln zmožnosti, a nikoli v zadregi za pripomočke, a njegovemu trdnemu značaju je manjkalo stanovitnosti, kajti zdaj je z Spartanci, zdaj s Perzi jevoval proti svoji domovini, potem pa zopet za svojo domovino proti temu in družemu, da je bil naposled še mlad umorjen na tuji zemlji s tujimi metali (fréefali). Akoprem pa je značaj skoro zmerom rezultat samoodgoje in ne more se tako lahko človeku naučiti, vendar je eno prvih pedagoških pravil, da se ima delati na to, da se vzbudi v mladeniču značaj; to ne sicer se silo in pritiskom, ampak po navduševalnih vzhledih, po nagovarjanju mladine, da obiskuje dobra društva, po krepkej dušnej hrani, in po vcepljenju idej, katere vodijo do takih sklepov za življenje, da mladenič sovraži vse grdo, nizko in hrepni po lepem vzvišenem. A žalbog, da so naše sedanje šole pravo zrcalo sedanjega materialnega veka, kjer največ učiteljev samih nema značaja in pravih vzvišenih idej; oni uče na pr. zgodovino pusto brez pravega razuma, brez filozofične soli, to so čestokrat zgodovinarji ne iz poklica, ampak »tucetarji«, ki iz najlepše materije napravijo karikature boginje Klio. Tega pa zopet niso učitelji sami krivi, ampak države, ki zadržujejo pravi vzvišeni duh in so zadovoljne, ako imajo le delalcev, ki zadostujejo materialnim namenom. A to se bode še maščevalo nad človeškim društvom. Mi pa, ki dobro znamo, da je zastoj govornih mogotcem, ne moremo drugzega, nego prositi našo mladež, naj pazi ona sama nase, in ker šole same ne delajo v prvej vrsti na to, da vzgojajo značajev, naj se naši mladeniči odgojijo sami. In če po lastnem trudu dosejo do moštva, potem toliko hitreje dozore za javno življenje in za duševne boje, toliko bolj jih bode spoštoval svet, kajti celi mož vsiluje spoštovanje tudi Krezom in Nabobom, in kadar bode naš narod imel dosti takih krepkih mož, bodo oni sami visoka šola za bodočo mladino. Vsi Slovani, posebno mi Slovenci pa si moramo dobro zapomniti, da le v značajnosti je spasenje.

Tržaška razstava.

(Glavno poslopje št. 2.) (Dalje.) Preidemo na vino, olje in druge enake pridelke naših južnih krajev, ki so razstavljeni precej za zadnjič popisanimi galerijami, rezlarijami itd.

Izvrstne refoške razstavili so: gg. Bernich Pasqual iz Skednja, J. Burgstaller iz Ban (tudi namizna druga vina), E. Collioud iz Trsta, A. Daneu z Opčin, Delise iz Izole, Pečnak Josip z Volovskega (ta je razstavil tudi izvrstno belo vino Malvasia, fino olje), Ivan Triscoli iz Trsta (razstavil je tudi sladka bela vina istrska). — Kedor pozna pravi, dobri, stari refošk, ta mora pripoznati, da je to črno vino kaj posebno dobrega, ker nema samo dobrega okusa, temuč tudi mnogo ogljene kisline, da torej močno mušira, kar mu daje neko prednost, kakor desertno vino. Refošk utegne s časoma postati znan po daljnem svetu in utegne na severju najti vedno več prijateljev. Prav tako je naš Prosekar po svetu sloveče vino, ker ima dosti lastnosti šampanjca. Razstavili so izvrstnega starega Prosekarja gg.: Iv. Nabergoj in Lukša iz Proseka in Ivan Nadrah iz Kontovela, da je to vino dopadlo tudi tujcem, dokaz je to, da je g. Nabergoj v zadnjem času dobil več prašanj za njegov Prosekar z Nemškega, pa tudi celo iz Londona, čitali smo pisma, v katerih Angleži in Nemci silno hvalijo to vino.

Tudi istrska vina so kaj izvrstna in žalbog še premalo poznana. Vino iz Črnegakala na priliko je kaj tako posebnega, da je zanj zvedel sam dvor in da zdaj gredo najboljša vina črnakalska v Beč za dvor. To vino še malokedo pozna; a kedor ga pozna, mora priznavati, da takega vina je treba iskati. A tudi navadni istrski terani so kaj posebnega, ker imajo harmonični okus in se tudi dobro drže. To vino si pridobiva vsako leto večjo veljavo v notranjih deželah. Kaj bi govorili še dalje o istrskih malvazijah, muškateških in drugih finih vinih. Treba je vsa ta vina pri prvih posestnikih piti, še le potem more človek sodbo izreči, da Istra ima v sebi velike bogatije, prave zaklade, katere je treba še le vzdignoti. Istra ni nesrečna dežela, nje nesreča so le Karnjeli in pa nemika. Dobra in izvrstna istrska namizna in desertna vina razstavili so ti le gospodje: Ivan Triscoli, potem Konstancij Feliciani iz Pirana, Delise Alojzij in F. Držali iz Izole, Sotto Corona iz Vodnjana. Istrani so razstavili kolektivno tudi različna olja, mej temi našli smo posebno fine baže, pohvaliti moramo pa posebno olje od G. Fragiaco iz Pirana. Istra ima tako mnoge oljke in tako dobre masline, da bi lahko konkurirala z Italijo gledé dobrote tega pridelka; le škoda, da ima še premalo rafinerij; znano nam je pač, da je v Piranu ena večja taka rafinerija, a to je še vse premalo. Istra bi se morala bolj resno poprijeti oljkarje in dotične obrtnije.

Nekoliko napredka pa smo tudi gledé Istre zapazili. — Tako na priliko so Istrani vpeljali veliko obrtnijo s konservami in komposti; conserve iz pomidorov delajo velikanske množine, ter jo izvažajo na vse kraje. Prav tako so začeli v Istri delati

angleški »Mixed Pickles« (v jesihu konservirano sočivje); želatine iz sadja, izvrstni konfekt, mostardo in druge enake sladčice, kar vse je hvalevredno, ter je tudi želeli, da se ta obrtnija v Istri, ki je za to najbolj poklicana, prav močno razširi.

Olja in različnih konserv razstavila je kaj izvrstno firma Peter Fonda iz Pirana, potem firma G. Fragiaco iz Pirana. Omeniti moramo tudi druge obrtnije, katera se je začela zdaj močno širiti v Istri, in ta je: mariniranje rib. V Isoli je tovarna »Société generale de conserves alimentaires«, francosko podjetje, ki izdeluje sardine v skatljah, ki niso nič slabše od francoskih; enaka fabrika je tudi pri sv. Jerneji blizu Trsta in tretja je v Gradu; najboljšje sardine pa izdeluje ona v Izoli, ki je tudi največja. V Isoli delajo tudi privatni ljudje marinirane ribe; tako na priliko je razstavil župnik čast. gosp. Ivan Zamarin iz Izole po nekem Degrassi-ju pripravljene sardele in sardine; kedor bi hotel poskusiti delati z Istro v tem blagu, mogel bi se lahko obrniti do tega gospoda za svet, ker on se močno bavi za povzdigo istrske obrtnije, kar je prav lepo slišati.

Druge marinirane ribe so razstavili tudi nekateri Istrani, v tem pa so bolj zastopani Dalmatinci. Naj omenimo, da tudi okolica Tržaška ima svoje izvrstno domače olje; razstavil je g. Jožef Čibič iz Proseka prav okusno domače olje; toda okolica pridelala le toliko olja, kolikor ga porabi, ako je prav dobro letina, drugače pa še zadosi ne. — Dalmacija je glede vseh omenjenih pridelkov in izdelkov dosti podobna Istri, samo en velik in važen obrt ima več, in to je fabrikacija likerjev; rozolje »Maraschino« firme G. Luxardo iz Zadra je poznano po vsem svetu, prav tako sluje povsod ono aromatično žganje, navažno imenovano »Vlahova« po firmi R. Vlahov iz Šibenika. — V Dalmaciji je še več drugih tovarn, ki se bavijo z izdelovanjem »Maraschina« in drugih likerjev ter izvažajo svoje izdelke po vsem svetu. A ta obrtnija ni tako nova, ona je jako stara, še od tistih časov, ko so Benečani ukazovali tu in tam po Dalmaciji. — Tudi vina ima Dalmacija dosti in dobrega, ki je tu pa tam podobno istrskemu, navadno pa je to vino bolj težko in zagotno, nego istrsko. — Vendar pa se dajo iz dalmatinskega grozdja napraviti izvrstna vina, kar je dokazal dunajski Leidenfrost, ki napravlja v Dalmaciji vina po novem, racionalnem načinu ter jih izvažajo na Dunaj in tam drago prodaja. Dalmatinska I. vrste vina kupujejo radi tudi Francozi, da iz njega delajo sloveči »Bordeaux«, katerega potem zopet v Avstrijo uvažajo, pa prav drago prodajajo. Dalmacija je prva vinska dežela v Avstriji, kadar je srednja letina, pridelala ona do 2 milijona hektolitrov vina, prekoski jo kako leto edino le Dolenja Avstrijska; a Dalmacija bi lahko pridelala še 2 krat toliko vina, kolikor ga prideluje dozdaj in prodajala bi ga tudi draže, da je ona na pravej stopnji umnega vinarstva, ker dalmatinsko grozdje ima vse potrebne lastnosti za prve sorte vina.

Dalmacija je razstavila kolektivno svoja vina, olja, prah za merčese, in druge surovine. Odlikujejo se glede vina te le firme: Brača Didolli iz Sele — Braza (rudeča vina, likerji, olje), Bučić Nikolaj iz Visa (vino, sardine, sardele), Brainovich Andrej iz Spljeta, liker, Čarič G. iz Svirca (vino Zlatarica, kaj fino), Dunatov iz Zadra (peneca vina, muškatska vina, curacao), Matković Ive iz Knina (rudeča vina) Miliceh Luka iz Zadra (izvrstne rozolje), Perlini Josip iz Zadra (različna vina za mizo in desert), Topič Ant. iz Visa (različna vina) in še več drugih. Omeniti moramo, da fabrikacija sardel se posebno goji na Visu, tam ribiči lové tudi najlepše sardele, zato pa sardele iz Visa slujejo po svetu. Dalmacija bi mogla pa v rihjej obrtnosti dospeti še do više stopnje, ako bi bilo tam kapitala in duhovitih podjetnikov. Še tretje važne obrtnije dalmatinske ne smemo prezreti; ta je izdelavanje praha proti merčesu, prah za bolhe in druge merčese je v Dalmaciji najboljši na svetu, tam raste takozvani »Chrisanthemum«, iz katere rastline izdelujejo omenjeni prah, ki se izvažajo v velikanskih množinah po vsem svetu. — Dalmacija je sploh dežela še premalo poznana, a pravi zaklad, samo, da ga naše vlade ne znajo vzdignoti; pri vsem tem ima Dalmacija tudi zaradi svoje lege na jadranskem morju in mnogih dobrih luk veliko prihodnost in se je začela v novjšem času dobro vzdigovati. — Razstavile so v tem oddelku tudi nekatere dolenje avstrijske in štajerske firme izvrstna vina in likerje, conserve i. t. d., mej njimi Römer et Sohn z Dunaja (izvrstna bela vina), Fürst iz Ptuj (izvrstna kološka bela vina), A. Pollak's Sohn Jägerndorf v Šleziji (fine likerje), G. Wetterdorfer z Dunaja (razne spirite in druge izdelke za popravo, poboljšanje in čiščenje vina), Max Springer z Dunaja (spirit in feco).

Najlepši in mnogovrstnejši, kar se tiče likerjev, razstavila pa je obče znana firma E. Fünck iz Grada. Naš namen pa ni, vse to natančneje popisati, mi moramo svet seznaniti le bolj z južnimi deželami, ki so bogate, pa zahemarijene. Gledé vin homo še govorili, ker vina so razstavljena tudi v oddelkih za kmetijstvo. Naj denes gledé vina samo to še omenimo, da Avstrija pridelala vsako leto nad 4 milijone hektolitrov vina, katerega $\frac{1}{2}$ pridelujejo primorske dežele, Kranjska in Dalmacija in da je Avstrija v letu 1881 uvažala grozdja in vina 32.748 metr. stotov, izvozila pa vina in grozdja za 456.730 metr. stotov, kar dokazuje, da ima Avstrija tudi vina očilo in več, nego ga potrebuje, a produkcija in izvoz bi se v malo letih mogla tudi podvojiti. Tudi spirita in likerjev izvažajo Avstrija velike množine, in je ta obrtnija pri nas dobro razvita. Leta 1881 je izvozila Avstrija 204.240 metr. stot. alkohola in drugega žganja in 2562 metr. stot. finih likerjev.

(Dalje prihodnjic.)

Politični pregled.

Notranje dežele.

Cesar je 6. t. m. sprejel posebna poslanca turškega Sultana, Mušir in Fuad pašo, kakor tudi druge ude poslanstva, ki so mu prinesli novi Nišan Imtiaz red. Potem je cesar povabil poslance in ude dunajskega turškega poslanstva na obed v Schönbrun.

Judenburški župan je z svojo na Dunaji skovano nezaupnico proti Walterskirchnu sramotno propadel i ž njim je dobila tudi nemška iredenta nezaceljivo rano. Štajerski državni poslanci: graf Attems, J. Krepesch, dr. Portugal, dr. Svoboda in baron Zschok so namreč obsodili donkižoterijo omenjenega župana in javno izrekli, da ne nahajajo v Walterskirchnovem programu, kakor tudi ne v govoru, kateri je govoril 16. jultja t. l. na Dunaji, nobenega nasprotja z načeli programa, kateri so določili v letu 1879 pred novimi volitvami. To sramoto prav iz srca privoščimo judenburškemu očetu in onim 37 ali 38 tepcem, ki so se ujeli v njegove mreže; da so le malo pameti imeli, ne bi si bili mogli take sramote na glavo nakopati.

Na Dunaji so ponoči od 5. na 6. t. m. zopet zaprli 26 k radikalnej stranki spadajočih delalcev i njih stanovanja natanko preiskali.

Rusinski metropolit Sembratovič je prošil, naj se mu dovoli odstop. Prišel je navskriž z vlado, poklican bil zaradi tega v Rim, ker se pa nasprotje ni moglo poravnati, zato mu ni drugzega ostalo, nego odstop.

V Dalmaciji vznemirja mejna pravda ljudstvo. Mejaši so namreč še takrat, ko je bila Bosna pod turško vlado, smeli v Bosno živino na pašo goniti, posebno Sinjani in Imočani. Sedanje bosniške gosposke pa te stare pravice nečajo pripoznati, če tudi je sinjski deželni poslanec v dalmatinskem deželnem zboru za to se potegnil. Pred nekaterimi dnevi so bosniške gosposke sinjske čede, ki so se v Bosni pasle, zaprie. Na prošnjo Sinjanov se je dalmatinski deželni odbor telegrafično obrnil na ministra Kalaya s prošnjo, naj se živina oprosti in stara pašna pravica obrani. Za to govoré tudi vsi dalmatinski listi.

Dalmatinci se zopet nove sijajne zmage vesele. Pri občinskih volitvah v Korčuli je bilo izvoljenih 36 narodnjakov, Lahoni nimajo tedaj nobenega svetovalca več.

Vnanje dežele.

Črnogorski knez, ki je bil te dni na Dunaji, prizadeval se je posebno za to, da bi avstrijska vlada pomilostila in sprejela zopet vse begune, ki so ubežali v Črnogoro. Tega on ni dosegel, ker se je na Dunaji povdarjalo, da so mej temi beguni nepoboljšljivi ljudje, navadni hudodelci, kateri se po obstojeljčih civilnih zakonih ne morejo pomilostiti. To je gotovo resnica, in država, v kateri vlada pravica, mora kaznovati zločine; a črnogorski knez ima tudi prav, ker se tudi od njega ne more zahtevati, da bi redil tuje ljudi, izročati pa jih Avstriji tudi ne more, dokler ni dokazano, da so počenjali vsednja hudodelstva. — Pogajal se je knez tudi zaradi odškodnine Črnogori za vzdrževanje teh begunov. Črnogora je potrosila zanje uže nad polu milijona, in o tej stvari je avstrijska vlada privolila odškodnino, katera se določil po obojestranskih dogovorih.

Mej Črnogorci in Albanci je vstal razpor. Zadnje nedeljo so na trgu Podgorico Albanci iz Grande nečega Črnogorca umorili, nos mu odrezali i potem pobegnoli. Črnogorci so zaradi tega strašno razjarjeni i le krepkemu postopanju črnogorske vlade se je zahvaliti, da se ni unel krvav poboj; vendar s tem ta stvar še ni poravnana ter ima lahko neprevidljive nastopke.

Na Francoskem so se začele grozopolne reči, katere pahnejo vso francosko v največjo nesrečo, ako se v korenu ne zatró. Poročili smo nedavno, kaj se je godilo v Montceau-les-Mines. 3. t. m. se je dogodilo enako hudodelstvo v Montlucorju pri Comentry-u. Zlobneži so osem križev porušili. Taka dela proukujejo grozno revolucijo in divje klanje.

»Times« poročajo, da ima angleška vlada v rokah pisma, katera sta si pisala turški Sultani in Arabi paša in da je iz teh dokazano, da poslednji dela v porazumljenju z Sultanom. Če se to potrdi, potem je ničeva angleško-turška vojaška pogodba, in angleška vlada nikakor ne bi mogla izkrcanja turških vojakov dopustiti, ker bi se morala bati, da se zvežejo z Arabijem in obrno orožje proti Angležem.

Turški Sultani je izdal proklamacijo, v kateri izreka, da je Arabi paša kriv hudodelstva napada na postavne ustanove in kaljenja miru, da je kriv smrti in propada mnogo oseb in zasedenja Egipta po angleški vojski. Sultani poudarja, da namestni kralj uživa njegovo zaupanje i da je treba varovati njegovo oblast in veljavo. — Nam se zdi to le komedija, ker Angleži imajo dokaze v rokah, da Sultani tajno podpira Arabija.

Arabijeva vojska se cenil na 48.000 mož. Beduini vedno vznemirjujejo Angleže, razdrili so cevi, po katerih je napeljana voda v Suec.

Na Tuniskem je zopet vstal upor; 400 konjikov je pridrl pred Kavan.

Dopisi.

Iz Rojana, 3. septembra.

Danes se je obhajala v naši župniji prerredka slovesnost, prvokratna delitev sv. birmo, odkar cerkev, posvečena sv. Mohorju in Fortunatu, obstoji, po novem milostljivem vikšem pastirju tržaške škofovske stolice, čestitemu Ivanu Nep. Glavini. Vršilo se je tudi pri tej okolnosti njegovo prvo kanonično obiskovanje tej cerkvi.

Kakor čitamo v »Prospectus-u«, minolo je uže 20. leto, kar naša cerkev obstaja, in iz začetka uže

kot fara; ker tu stoji zabilježeno: »Parochia instituta est anno 1862, quo anno etiam nova ecclesia consecrata fuit.«

Naša cerkev je bila opravljena praznično, liki nevesta, da dostojno sprejme visokega cerkvenega dostojanstvenika.

Velikim in malim, starim in mladim smo čitali raz obraza radost in zadovoljnost; osobito pa onim, katerim je sreča naklonila milost, po našem novem pastirju sorojaku biti potrjenim v sv. veri.

To so trenutki nepozabljivi kratkega človeškega življenja, ki človeka do groba ne zapustijo; temveč se šestokrat v burnem življenju radovaljno njih spominja. Postarane se spominja z veseljem brezskrbne mladosti, nedolžnih daril, katera je prejel od svojega kuma; spominja se stotin drugih veselih okolnosti — časa, ki je bil, in nikdar več ne pride. Da, v taboru naše mladine je gospodovalo veselje, kraljevala zadovoljnost, vladal mir, in pisatelj teh vrstic jej želi, da bi jej vse to neskaljeno ostalo, — dokler se jej groba vrata ne odpro.

Poslopja pri cerkvi i na okolo glavne ceste, široke i gladke, bila so divno okrašena s cveticami, preprogami, trakovi, vencem, izrezki papirja v narodnih barvah, vijoli se v podobi verig po vejevju še svežih v hosti posekanih hrastiščev; a sedaj stvarjajoči špalir visokemu obiskovalcu. Mnogovrstnih zastav i znakov, tudi slovenskih, je vihralo pred i nad poslopji privatnih oseb. Tam pod cerkvijo na rojanskem mejniku, kder se srečujeta potoka mejaša, tam pod obronki po koncu stoječih dveh murb, povzdignoli so improviziran slavolok iz raznoličnega rastlinja; a nehoté — izreči moramo, da ta je bil brez okusa. Napis na tem slavoloku je bil primeren okolnosti in se glasi:

»Rojanska fara se raduje,
Dan veselja dans praznuje.«

Sredi slavoloka, na vzvišenem drogu, vihrala je tržaška zastavica, sredi dveh velikih zastav, vibrajočih na krajnih drogovi slavoloka; a ta zastavica rudečebelorudeča se branico sv. Sergija je ona, kojoj je podaril mestu cesar Miroslav; zavoljo tega progresovci zvejo to zastavo »Signum Fridericianum« i o njej nečejo ničesa znati. V soboto se je na istem drogu vila po zraku majhna slov, trobojnica, preprosta, ponižna, — sramežljiva; liki deklica, ki spačenosti sveta ne pozna; nehoté sem vsklikol: zastavica, tebi so ure uže štete! I nisem se motil. Na večer istega dne je ni bilo več, dosledno i na dan slavnosti ne! Kder je je velel sneti, jako slabo je ustregel progresovec, ker smo uže povedali, da ti za tržaško ne smatrajo zastavo cesarja Miroslava. Če je hotel oni, kojemu je trobojnica bodla v oči, kateri koli stranki ustreči, zakaj ni vzdignoti velel zastave staro-tržaške, katera pa je po progresovetih takova: Polje rudeče, liki človeška kri, tedaj emblema prostosti, svobode, tržaške ljudovlade illo tempore; na sredi te krvne mase se blišči belo-jeklena bradnica, vulgo imenovana sulica svetega Sergija, stotnika rimsko-tržaške legije, zvane Apolinarjeve. Bradnica, emblema vojaškega nagnenja, junaštva, moči starih Tržčanov. In njih zgodopisci pišejo: Kakor je imel Oglej v svojem grbu orla, Ljubljana zmaja, dosledno je moral imeti Trst — kot »Italia di Roma«, kolonija rimskih legij veteranov, da brané »queste terre d'Italia vetusta« nasproti navalom severnih in severno-vzhodnih barbarov, v svojem grbu bradnico: »Segno emblematico concessa da Roma a quest' illustre cittade.« Preveč menda smo se pri tej aféri ustavili — ali hoteli smo s tem dokazati, s katero zastavo bi bil ta gospod nekej stranki jako dobro ustregel.

No, ta zastava je prav ona, za kojoj je naša policija pred 4. i 5. prav pridno »jagal«.

Nad vhodom v cerkev je bil drug primeren napis, glaseč se:

Pastir vikši slavljen;
Bodi nam pozdravljen!

Mej ubranim zvonjenjem, mej pokanjem topičev, mej sprevidom ogromnega ljudstva i č. duhovščine dospé naš vikši pastir v krasno ozaljšani božji hram. I sedaj se prične sveto obredje. Birmancev je bilo iz fare 74. i nekoliko nefaranov je bilo. Izpraševanje dotičnikov se je vršilo v milej slovensčini.

Konečno se milost, vikši dušni pastir zahvali v jedernatem govoru faranom za slovesni sprejem, i dotičnim gg. svečeničkom za izvrstno vzgojo otrok v krščanskem nauku. I to je glavna stvar pri naši razposajenej mladini, i mi čestitamo gg. svečeničkom gledé tega.

Petje je bilo izvenredno lepo. Popoludné je bilo deljenje sv. blagoslova, pri kojem je bil navzoč i mil. škof, i s tem se je končala prerodka slavnost. Mej ubranim zvonjenjem, mej pokom topičev, mej spremstvom faranov i drugih, zapustil je radosti polnim srcem naš milost, pastir okoli 5. ure našo faro. Zapustivši vsem blag spomin v srcu. I mi visokemu našemu pastirju, sorojaku kličemo iz dna srca: Na srečno svidanje! Slava! A. B.

Iz Katinare, 1. septembra.

Škoda — žal! Tako žalovanje je bilo slišati na Katinari v 27. dan avgusta meseca. In zakaj? — Prihod premilostljivega škofa je bil za popoludne napovedan, in ljudstvo je želelo sprejeti prav slovesno svojega višjega pastirja; ali gost dež in še hušja burja nista dopustila, da bi bili mogli oditi ceste in hiše, kder je imel premilostljivi vladika priti, kakor se je namerjavalo. Ali vendar nekaterih pogumnih tudi dež in vihar nista mogla od dela zapoditi, zmočili so se do kože.

Popoludne je vendar nekaj prenehalo deževati in tudi burja je nekoliko odjenjala. Tu se je vse lotilo dela. V velikej naglici se je vendar veliko storilo. Prav slovesen je bil sprejem premilostljivega škofa. Peljal se je skoz »Villo Milara«. Vhod v vilo je bil lepo s zelenjem prepleten in vrhu je bil napis

iz rezanih črk: »Dobro došli, mili oče!« Nepričakovano veliko ljudi pa je čakalo premilostljivega škofa pri izhodu. Kaj ganljiv je bil trenotek, ko stopi pred presv. vladika deček, izreče pozdrav in veselje mladine, prosi za blagoslov, in listi hip vsi otroci, pod vodstvom vrhovnega učitelja g. Jančarja, in drugi ljudje pokleknejo. Potem pa stopi pred premilostljivega škofa trojica nežnih, naravno oblečenih deklic, ne angeljčkov, in ena izmed njih, v roki držeča kaj okusen šopek iz belih cvetic, pozdravi prevzvišenega gospoda in mu šopek podari v imenu katinarskih hčerk. Milostljivi škof je blagovolil šopek sprejeti in vidno je bil ganjen. Potem se premika dolga, dolga vrsta ljudi proti cerkvi. Mej potjo se je videlo več napisov. Tako na šolskem poslopji: »Slava višjemu pastirju!« — Na slavoloku čez cesto v vencu: »Slava te in pri vhodu v cerkev: »Pozdrav vernih svojemu škofu!« Omeniti moram, da je bilo vse okrašeno z mnogobrojnimi zastavami in brezštevili zastavicami narodnih in cesarskih barv.

Premilostljivi gospod je šel najprvo v cerkev, tam nekoliko molil in potem se vrnil v farovž.

Da bi le zopet ne začel dež: to so bile vseh želje, in te želje so se spolnile. Zvečer pa je bilo krasno na vršiču. Bila je cerkev in vse hiše, ter prostor pred farovžem in cerkvijo kaj lepo razsvetljen, in daleč ob cesti so goreli lepi lampijoni. Na vrhu proti morju so užigali lepe umeteljne ognje v narodnih barvah, ter rakete izpuščali.

Drugi dan je bilo sv. opravilo v cerkvi. O tem je nekoliko omeniti. Po sv. maši je natančno pregledal vso cerkveno opravilo in potem se prepričal, koliko so otroci v krščanskem nauku podučeni. Otroci so veselo in pogumno vsemu odgovarjali, kar so bili vprašani. Po izpraševanju je veliko veselje izrekel o tem, da so tako dobro podučeni otroci v krščanskem nauku. Mej govorom je prav očetovsko posvaril ljudi radi grdega laškega preklinjanja, kar je bilo prav umestno — poudarjal je s krepkim glasom, da mi Slovenci, to je, naš mili jezik, nema tako grdih besedi, s katerimi bi tako ostudno kleli, pustimo tedaj grdo in za duše toliko pogubljivo tujo spako. Oh, da bi vsi okoličani si ta očetovski opomin dobro zapomnili in se tudi po njem ravnali. Mi Slovenci, le te besede iz škofovih ust v božjem hramu slovesno izgovorjene — le-te besede delajo človeku, ki ljubi svoj rod — pa tudi svojega škofa hoče ljubiti, veliko veselje, in to veselje sem tudi jaz čutil. Ljubiti bo lahko. — Slovenci smo! — Potem je podelil 98 otrokom zakrament sv. birme.

Pri obedu je župnik v napitnici izrekel zahvalo premilostljivemu vladiki za obiskanje, ter prosil, naj nas vse, brez izjeme, sprejme v svojo očetovsko skrb, ter naj ga nebeški oče obrani mnogo let krepkega na duhu in telu.

Le toliko še omeniti, da so v obilici došli čestiti gospodi hvallili lepo ubrano cerkveno petje in da si je premilostljivi škof še svojim zares očetovskim vedenjem srca vseh pridobil.

Popoludne okoli 6. ure se je odpeljal s svojim spremstvom proti Bazovici, kder je bil enako slovesno sprejet.

Iz Podmelca, 4. septembra.

Veselo novico, da obišče Nj. Veličanstvo presviti naš cesar Franc Jožef I. 12. t. m. tudi Tolmin, sprejelo je z nepopisljivim veseljem naše ljudstvo. Vse si želi in hrepeni posebno sedaj videti svojega dohrotnega avstrijskega Očeta.

Tudi naša kmet, čitalnica je v seji od 3. t. m. sklenola, »in corpore« se »slovensko zastavo« na ozaljšanih vozev iti v Tolmin k slovesnemu sprejemu Nj. Veličanstva. Udje so tudi želje izrazili, da bi se vsi iz naša Grape, od Tolmina do Podboda, ki hočejo tudi k slovesnosti iti, kde združili in da bi vsi skupaj pod našo slovensko zastavo združeni prikoračali v Tolmin. To bi ne bilo prezlaho! Po odhodu Vam hočem kaj več poročiti.

Na Humu, 5. septembra.

Gotovo bi si kdo mislil, da tukaj na našem Humu mora biti vse prav in dobro, vse v največjem in najlepšem redu, ker se iz njega niti o njem ne sliši ne mev ne bev. V dolžnost si štejem, mila »Edinost«, naznaniti Ti, da temu ni tako! Dovoli mi, da za zdaj le to povem, kako spoštuje buzetski župan, g. Klarič, po njegovo Clarici, Humljane, ki v svojo veliko nesrečo k njegovej županiji spadajo. Omenjeni gosp. župan je bil prišel, ne vém iz katerega nagiba, 24. maja t. l. na Hum, kamor je par dni poprej po občinskem svetovalcu in po mežnarju Humljane skupaj pozval; a nobeden jim ni mogel povedati, po kaj in za kaj jih kliče, zaradi česa jih velika večina ni hotelo priti. Ko je na omenjeni dan gosp. župan na Hum prišel, šel je naravnost v stari farovž, kder je, kar se je pozneje razvidelo, protokol gledé narodnosti in šole Humljanov napisal. Kaj pa je ta skrbni oče (?) Humljanov napisal? Odpri se in strmi nebol »tutti i comparati« — bilo jih je 12, pravim dvanajst — capi famiglie ed unanimità dichiararono... che non sono al caso d'indicare positivamente a quale nazionalità essi appartengono, ne possono dire a quale nazionalità appartenessero i loro antenati. — Se je uže kedaj kaj takega slišalo??!

Se ne pravi to, narod z nogami teptati? Se ne pravi to, tistega po obrazu bitl, od katerega žuljev se živi?? Naš presviti cesar sam spoštuje vse Svoje narode, pa želi in hoče, da jih tudi drugi Njegovi državljani spoštujejo. Je-li pa mogoče, da človek, ki tako predržno očitno narod zasramuje, se zahtevanjem od njega, naj se podpiše, da ne zna, kaj in od kod je, da je tak človek pravi državljan in veren podložnik Njeg. Veličanstva našega presvitelega cesarja? — O prihodu presvitelega cesarja v Istro hočejo z božjo pomočjo tudi Humljani kakor drugi narodi pokazati, da vedó dobro, kdo so, od kod so, kakor tudi, kdo niso in od kod niso!

Nujin poziv.

Vse one gospode iz Trsta in okolice, katere sem bil uže prvokrat povabil, da se udeležé posvetovanja zaradi priprav za cesarjev prihod in tudi druge rodoljube, katerim je kaj na tem, da Slovenci sijajno pokažejo svojo ljubezen in udanost do našega presvitelega cesarja, vabi podpisani, da se udeležé konečnega posvetovanja, ki bode v nedeljo dne 10. septembra v prostorih »delalskega podpornega društva« Corsia Sadion št. 11. v I. nadstropje točno ob 10. uri predpoludne. Na dnevnem redu bodo predlogi ožjega odbora gledé programa in razdelitev nalog. Naj pride torej kolikor mogoče rodoljubov iz mesta in okolice, ker potrebno je dosti moči, da se stvar izvrši lepo in dostojno.

Nabergoj
predsednik društva »Edinost«

Domače in razne vesti.

Cesarjevo popotovanje. Včeraj je nastopil cesar pot v naše dežele ter dospel ob 5. uri popoldne v Celovec. Po vsej poti ga je ljudstvo navdušeno sprejemalo; odlikovali so se vsi stanovi, posebno pa kmetsko ljudstvo, katero je, ko se je mimo peljal, na zemljo poklekalo in blagoslova iz nebes zanj prosilo. — Na Primorskem najde tudi najboljši sprejem od vernega Svojega ljudstva, katero je za Njega i Njegovo Najvišjo obitelj tako navdušeno, da nemamo besede, katero bi rabili, da to otročje ljubezen, udanost in spoštovanje zaznamovamo.

Za sprejem cesarja po mestnem zaukazu stavijo velik paviljon pred kolodvorom.

Cesarjev dar. Cesar je podaril 80 gld. ognjegasnej družbi v Kamniku za društvene namene in 150 gld. za napravo cerkve in zvonika v Smartnem pod Smarno goru.

Imenovanje. Višje deželne sodnije svetovalec, dr. Josip Mosseltig, bil je imenovan za načelnika trgovinske in pomorske sodnije in h kratki tudi za namestnega načelnika deželne sodnije v Trstu.

Postava zaradi razširjenja mesta je potrjena, niso pomagali nič vsi protesti okoličanov: finančni erar potrebuje denarja in gleda, kako bi mogel zvišati dohodke.

Razstava. 6. t. m. opoldne sta obiskala razstavo nadvojvoda Stefan in Evgen. — Vtorek 12. t. m. zvečer ob 7 $\frac{1}{2}$ uri bo velika serenada na morji. Ob bregu pri sv. Andreju se bo vozila krasno razsvetljena plavica, katero bodo spremljali čolni z bando in pevci. Igrala bo banda tudi v razstavnih prostorih. Ob 8. uri in pol se uže na morji umeteljni ognji. Vabijo se lastniki čolnov, naj se udeležé te veselice s fantastično razsvetljenimi čolni, najlepše razsvetljenim se podelé darila in sicer po 5, 3 in 2 cekina. — Danes se je odprla razstava cvetic in drugih izdelk. — Nadvojvoda protektor je potrdil poslano mu listo presojevalcev (jurorjev), ki bodo določevali, kateri razstavjalci dobé odlike in pohvale. — Včeraj je bilo gotovo 15.000 ljudi v razstavi, tako napolnjena je bila, a zvečer je prišlo še nad 1300 tujcev.

Birmanje v Trstu bo: 24. septembra v stolnej cerkvi sv. Justa; 26. septembra v nekdanjej jezuitovski cerkvi; 27. septembra pri sv. Antonu novem; 28. septembra pri sv. Antonu starem (Marija Pomočnica); 1. oktobra pri sv. Jakobu. V vseh cerkvah se bode vršila tudi kanonična vizitacija.

Zrtva atentata od 3. avgusta. Enemu onih, katere je v 2. dan avgusta vržena bomba ranila i so bili prenešeni v bolnišnico, morali so 5. t. m. nogo pod kolonom odrezati.

Na tržaškej državnej gimnaziji se bodo vpisavali učenci od 12. do 16. septembra od 9. do 12. ure dopoludne in od 3. do 5. ure popoldne. Šola se začne 20. septembra.

Garibaldi svetnik. Žena nekega naših delalcev je kupila na trgu sliko Garibaldija, misleč, da je svetnik. Enako ste storile dve nje boterce, in se zavezale, znesek v obrokih plačati. Ko mož ene teh žen, unet Slovenec, domu pride in zagleda sliko na zidu, praša ženo, zakaj je to sliko kupila; odgovori mu ona, da se jej je lep svetnik zdel. On pa jo poduči, da je to Garibaldi, lašk patrijot, da pa Slovincem ni spodobno, take podobe v hiši imeti, in zato jo je morala nazaj nesti.

Velik narodni ljudski ples bode pri »Lovcu« o priliki bivanja cesarja v Trstu. Plesa smejo se udeležiti edino le okoličani, ki bodo lično oblečeni v narodnej obleki. Opozorujemo uže danes vse naše okoliške fante in dekleta, naj se pripravljajo za isti dan, da pokažejo svojo narodno nošo pred cesarsko družino, katera bode »pri Lovcu« navzoča pri plesu.

Slavnost 31. t. m. Dohajajo nam pisma iz Gorice in Ljubljane, ki vsa izražajo zadovoljnost s tem, da je slavnost preložena, ker »Sokola« bi bila prišla, ako bi bila slavnost jutri, le mala deputacija in goriška društva bi tudi ne mogla se deležiti slavnosti. »Bomba« je torej »bomba« in senso pitoresco, in ako bi bila tudi res bomba, nij slabo prišla.

Iz Boršta pri Dolini se nam poroča, da so ondotni farani svojemu rojaku mil. škofu Janezu Glavinu 22. avgusta o priliki birmovanja in vizitacije priredili posebno slovesen sprejem. Vse je bilo uže predvečerom po koncu, staro in mlado. Vso vas so okrasili z vencem i zastavami. Velika procesija z ljubeznjivim dušnim pastirjem, gosp. Pavljem, šla je škofu naproti; udeleževalo je tudi starešinstvo in odtelak veteranov. Gromovita strelba in zvonjenje je naznanjalo prihod visokega rojaka. Od veselja je mnogo ljudi zaplakalo. Strelba je potem trajala v pozno noč, in pržigali so se ognji in rakete. — Drugi dan se je

vršila vizitacija in sv. blrma v najlepšem redu. Mnogo duhovnikov je bilo nazočih. Pri obedu potem je bilo vse židane volje, in napravilo se je mnogo napitnic. Pevsko društvo pa je zapelo pred farovžem nekatere lepe pesni. Pri odhodu so se farani škofu srčno zahvalili, in spremili so jih mej strelbo in zvonjenjem do meje, kder so se prav mlo poslovili.

5 Iredentov so zaprli v Piranu zaradi izdavnja tajnega časnika, kar kaže, da so Iredentovci res začeli posnemati nihiliste.

Shod volilcev pri Rebku. Iz Ajdovščine nam pišejo dne 15. t. m.: V nedeljo 3. t. m. popoldne je dal g. dr. Tonkli pri Rebku račun svojega delovanja v deželni in državni zboru. Zbralo se je bilo prav mnogo občinstva s Krasa in Vipavskega, gotovo blizu 400 ljudi. Dr. Tonkli govoril je skoro 1/2 ure. Omenil je, da njegovo delovanje v goriskem deželni zboru in deželni šolskem svetu ni imelo vedno povoljnega uspeha, vendar pa se mu je posrečilo prevrnanje in rešitev kmet. šole, to je, slovenskega oddelka, in sprejel je bil tudi njegov predlog za upeljavo slovenščine in italijanščine kot obligatna predmeta v srednje šole. — V državnem zboru bil je bolj srečen. Beška vlada je pravična in se more tam več doseči, nego pri tržaški vladi, zato on podpira sedanje ministerstvo in se nada, da tudi sedanja tržaška vlada ne bode vedno stala. Sedanja vlada dela polagoma, a pravično, stari birokratični dob se uže maja in gotovo se ministerstvu posreči, tega zmaja uničiti. Ko govori o zunanji politiki, pravi, da bi bilo najbolje, resnično najboljši lek proti »Iredentis«, združena Slovenija ali Ilirija, katerej se starokopitneži in birokratje vedno le posmehujejo, češ, da je utopija. — Sklenol je govor se »živio« na cesarja, kateri je našel krepki odmev po dvorani. — Občinstvo je živo odobraval govor dr. Tonkli-ja in volilci so mu s tem izrekli svoje zaupanje. Govorili so potem še drugi, namreč pa g. Robič gledel odgnancev, čast. g. župnik Kramar je rekel prav dobro, da vlada iz Slovencev izlojuje Iredentovce, ker jih sili v laške šole, zato bi bilo treba v mestih več slovenskih otroških vrtov. — Gosp. župan Leban iz Černič tožil je zaradi bolnišničnih stroškov; mesta rabijo ljudi, naj bi tudi mesta skrbeli za-nje, kadar ne morejo več delati. — G. Ličen se ne ujema z načinom kmetijskega poduka in ljudske šoli. — Vse te pritožbe je gosp. dr. Tonkli vzel na znanje. — Po zboru je trajalo veselje, govorilo, pelo, napivalo se je v pozno noč. Ko je dr. Tonkli odšel, pozdravljalo ga je občinstvo se »živio«-klic.

O kranjskem deželni zboru bomo prihodnjic važnejše reči poročali. V četrtek je dr. Vošnjak vprašal vlado, ima li voljo, namesti sedanjih enajst šolskih nadzornikov nastavitvi le tri in kakor poroča »Slovenski Narod«, vpraša se tudi v enej prihodnjih sej zaradi delovanja nemškega »Schulvereina«.

Imenovanje. Kranjski deželni odbor je imenoval g. A. Lenarčiča, ki je dovršil višjo šolo za poljedelstvo in je zdaj slušatelj na vseučilišču v Halle. za pristava in sadjarske in vinarske šoli na Slapu pri Vipavi.

Premeščanje. Graški deželni odbor je premeštil profesorja Žitka »aus Dienstesrück-sichten« iz Ptuja v Ljubno, ker ni tajil slovenske svoje narodnosti, na njegovo mesto pa postavil trdega Nemca. To je Slovence po pravici strašno razburilo.

Blagoslovenje velike cerkve v Dja-kovu, katero je po izgledu luteranske cerkve dal sezidati prevzvišeni škof Strossmayer, bode s posebno velikansko slovesnostjo dne 1. oktobra.

Za slavnost blagoslovenja zastave delalskega podpornega društva so nadalje darovali gg.: Bevdich J. 1 gld., Kenda M. 1 gld., Ceihen Josip 75 kr., Snebul J. 50 kr., Čehovin Fr. 50 kr., gospod. Zorut Marija 2 gld., po udu g. Škerjancu: g. Josip Turk 2 gld., skupaj 7 gld. 75 kr., zadnjič izkazanih 298 gld. 20 kr., tedaj skupaj 305 gld. 95 kr.

Tržno poročilo.

Kava — brez spremembe, tendenca žibka.
Sladkor — vprašan, cene trdne i nespremenjene.
Olje — mlahova kupčija, cene stalne; jedilno gld. 39 do gld. 42, namizno gld. 50 do gld. 62.
Sadje. — Malo kupčije, ker vse čaka, da postane cene novega sadja kaj niže.
Riž — malo kupčije, cene so za italijansko blago gld. 15 do gld. 22.—, za indiško gld. 11 1/2 do 12 1/2.
Petrolje — gre od rok po jako trdnih, rastočih cenah. Denes stane gld. 10 1/2 do gld. 10.30.
Domači pridelki — star fižol gre po nizkih cenah, ker vse pričakuje novega blaga, ki utegne v treh ted. in uže priti. Maslo gld. 80 do gld. 98.—, korun gld. 3.
Žito — brez kupca, cene padajo vedno; denes stane pšenica gld. 10 1/2 do gld. 11.—, kuzuza gld. 7 1/2 do gld. 8.
Seno — staro gld. 1.80 do gld. 1.90 novo gld. 1.36 do gld. 1.60.

Borsno poročilo.

Kurzi jako mlahovi tukaj in na drugih borsah, prometa malo. — Po valutah je prašanje, zaradi česar tudi viš i kurzi.

Dunajska borsna

dne 8. septembra.

Enotni drž. dolg v bankovcih	76 gld. 65 kr.
Enotni drž. dolg v srebru	77 » 30 »
Zlata renta	95 » 50 »
1860 državni zajem	130 » 50 »
Delnice narodne banke	827 » — »
Kreditne delnice	321 » 75 »
London 10 lir sterlin	118 » 90 »
Napoleon	9 » 46 1/2 »
C. kr. eekini	5 » 65 »
100 državnih mark	52 » 10 »

Srečke velike
razstavne loterije
 v Trstu
 se prodajejo pri **Josipu Zoldan**, verifikacijski urad za izžrebanja, opravištvno časnika »La Verifica«, in menjalnica, blizu namestniške palače v Trstu.
1000 dobitkov, glavni 50.000, 20.000 in 10.000.
 srečka 50 soldov

Vabilo na naročbo.

Od 1. junija 1882 se je začela nova naročba na »La Verifica«, časnik za izžrebanja in denarstveno zadevo, kateri izhaja 7., 18. in 27. dan vsakega meseca.
 Vsak naročnik bo dobil v januarju izkaz izžrebanih srečk od prvega srečkanja in za celo leto 1882, ter koledar izžrebanj za 1883.

Pogodbe naročbe od 1. julija do 31. decembra 1882. Za Trst pri opravištvu gld. — 80. Na dom gld. 1. Za avstr. državo gld. 1 30. V zunanje države v zlatu 4 franko.

Naročila se vsak dan sprejemajo.
 Pri **Josipu Zoldan**, verifikacijski urad za vsa izžrebanja, opravištvno časnika »La Verifica«, in menjalnica blizu namestniške palače v Trstu. 8—3

Natečaj.

Izpraznjena je služba učitelja III. vrste enorazredne mešane ljudske šole v **Tatreh** s slovenskim učnim jezikom.

S to službo združena je plača po postavi dne 3. Aprila 1874 št. 39 in 10. Decembra 1878 št. 14.

Prosilci naj blagovolijo prošnje s prilozami v 4 tednih c. k. okrajnemu šolskemu svetu v **Voloskem** poslati.

C. k. okrajni šolski svet.

Volosko, 7. septembra 1882.

Urar Alojzij Suppanz

daje na znanje, da se je presell v hišo št. 39. na »Corso«, nasproti kavarni »al Corso«. 3-1

Giacomo Weiss

optikar iz Bavarskega.

Trst, Corso 704.

priloga svojo veliko optično zalogo, v kateri se dobiva izključljivo najbujnejše, v to stroko spadajoče blago. Tudi velika zaloga tržaških fotografij. 12-8

Krojač Anton Bonné

se je presell dne 24. avgusta 1882 na »Piazza S. Caterina« Nr. 1, prvo nadstropje (blizu gostilne »Eiskeller«.) 12—2

O priliki prihoda cesarja in cesarice v Trst.

priloga svojo dovoljeno radnico za pirotehnične izdelke, kakor so različne rakete, bengalski ognji vsake barve, in angleške torče.

S š spoštovanjem

Carlo Ardizzone,

pirotehnikar pri c. k. pomorske vladi.

Govoriti se more s njim v drogeriji Klimentz via poste rosso Nr. 787.

Velikanski ognjemeti na večer odprelja razstavo so bili moja delo, potem naj sl. občinstvo sodi. 3—1

Bachova

največja menažerija v Evropi

odprta vsak dan od 10. zjutraj do 10. zvečer. Vsak večer ste dve veliki predstavi. Ob 6. in 8—8 1/2 uri.

Zdravi konji

za klanje se iščejo in po dobri cenil plačujejo v menažeriji Bachovej, via S. Andrea. Trst. 8—8

Več 100

dreves smrek, jelk, borovcev in bukev se prodaja v debelosti od 28 do 95 cm. Dolgosti od 17 do 36 metr. Borovci so močno smolnati in rudečkasti, ko mecesen. Od plju (žage) na močnej vodi in od okrajne ceste pol ure oddaljene, do železniške postaje Vukret (Wuchera) in Drave pa 2 uri. Vožnja po okrajni cesti.

Vinogradsko posestvo,

1 uro od **Sl. Bistrice** na Fohorju se prodaja pod dobrimi pogoji. Pripravno za doslužene duhovnike ali uradnike; ker sta poprej dva c. k. častnika (doslužena) kot lastnika dolgo časa tam bivala. Razgled krasen.

Nekaj jabolk

in sliv (češpelj, pripravne za sušenje na solnci), se odta. Več pove

L. Vinšek

pošta Reifnigg, Štajerske.

Ustmene dogovore prosil od 16. do 20. septembra t. l. v Trstu; kje? pove uredništvo »Edinosti«.

Javna zahvala.

Hvaležno podpisani si štejem v čast in v neizogibno dolžnost, izkazati s tem svojo najgorkejšo zahvalo veleccenjenemu p. n. gospodu **Josipu Kendi-ju**, vrlemu doktorju zdravilstva v Vipavi, da mi je ozdravil mojo gospodinjo najhuje zapljučne bolezni, h kateri se je še pridružil uže sam na sebi nevaren dogodek, da je rodila, ter mi tako se svojo vseskozi pohvalno skrhjo in izvenredno medicinsko učenostjo gotove smrti otel dvoje mi dragih življenj.

Josip Tonen,

krčmar v Dobravljah v župniji sv. Križa pri Ajdovščini dne 6. septembra 1882.

Gostilna „zur STADT WIEN“

via S. Nicolo št. 11, v središču mesta, priporoča svoje lepe prostore po nizki cenil. 21—19

A. NIMMERRICHTER

v TRSTU

Corso N. 709

Corso N. 709

Zaloga

Dunajskega čevljarskega blaga

vsake baže. 4—1

lastna izdelava, za gospo, gospode in otroke.

Vsake naročilo se izvršuje natančno po meri, in tudi vse poprave po najnižji cenil.

ROČNI MLINI

stiskalnice za grozdje

in za konzerve iz sadja.

Sesalke in cevi iz železa,

Plinovi motori

OTTOVI,

popolneja in bolj ekonomična sistema.

Deset njih se rabi v TRSTU.

Železne cevi.

Zaloga portlandskega cementa in hidravličnega apna,

Stavbeni stroji.

SCHNABL & C.

v Trstu via Carintia 17. 23—16

Najstarejša avstrijska zavarovalnica c. k. priv.

Azienda Assicuratrice

v Trstu

ustanovljena v letu 1882 s poroštvono svoto nad osem milijonov goldinarjev

ki so bili po predpisu V: 214 trgovinskega zakonika v zadnjem glavnem zboru dokazani, priporoča se za zavarovanja.

1. Zoper škodo po požarih na poslopijih, fabrikah, pohištvih, zalogah z blagom, shrambah s poljskimi pridelki, kakor tudi na drugem premičnem blagu.
2. Zoper škode po potih na mokrem in suhem.
3. Zavarovanje na človeško življenje v vseh razmerah.
4. Zavarovanje zoper nesreče na životu in življenju.

Azienda Assicuratrice, ki si je od svojega ustanovljenja pridobila zasluženo dobro mie v avstrijske državi in zunaj nje, zavaruje po najcenejih vplačilih i naj-slobodnejših pogojih in daje se svojo poroštvono svoto p. n. občinstvu gotovo varnost.

Pozvedovanja vsake vrste radovoljno daje pregledu brez plačila deli in zavarovalne ponudbe sprejema

vodstvo v Trstu

via S. Nicolo št. 4

Kakor tudi zastopništva in glavna društveno opravništva v vseh večjih krajih avstrijske ugarske države in v Italiji. 12—9

Na razgled v razstavi, poslopje št. 2., vrsta C., red 13. št. 868.

Najnovejši patent-hlačniki!

Najbolje praktični, primerni, elegantni!

Dom. Schönbaumsfeld-ovega sina

na Dunaju.

Na prodaj pri vseh trgovcih na veliko in skoraj pri vseh na drobno, v avstro-ogrskoj državi.

Prosil se, dobro paziti na izdelavo.

Komisijeka zaloga en gros pri

Johann Aichner I. Judenplatz Nr. 2